

Johanna Jadstrand
010-473 58 49
Fredrik Malmberg
010-473 50 00

Till
Utbildningsdepartementet

Svar på remiss gällande promemorian Ökad kompetens om neuropsykiatriska svårigheter och sex och samlevnad i lärarutbildningarna (U2020/00176/UH)

Specialpedagogiska skolmyndigheten lämnar följande remissvar.

Förslag 6. Ett examensmål utvidgas i syfte att säkerställa kompetens om neuropsykiatriska svårigheter

Specialpedagogiska skolmyndigheten ser positivt på att funktionsnedsättningsperspektivet i grundutbildningen av lärare förtydligas. Det är därtill positivt att ett förtydligande placeras under *Färdighet och förmåga* eftersom det behövs ett praktiktäna undervisningsinnehåll och inte enbart en generell vetenskaplig orientering. Studenterna bör få verktyg att utveckla ett tydliggörande förhållningssätt, pedagogiska strategier och stödstrukturer som ger vinster för alla barn och elever, och även främjar lärande, trygghet och studiero.

Specialpedagogiska skolmyndigheten föreslår att examensmålet att visa förmåga att identifiera och i samverkan med andra hantera specialpedagogiska behov som gäller för förskollärary-, grundlärary-, ämneslärary- och yrkesläraryexamen istället ska utformas så att det innebär *att visa förmåga att identifiera och i samverkan med andra tillgodose behov av specialpedagogiska insatser inbegripet behov hos barn eller elever med funktionsnedsättning och deras lärmiljö*.

Istället för att lyfta ut en elevgrupp och dess svårigheter anser Specialpedagogiska skolmyndigheten att funktionsnedsättningsperspektivet i relation till lärmiljöns betydelse bör förtydligas i utbildningen av lärare. Risken är annars att diagnoser och svårigheter läggs hos individen och att elever med neuropsykiatriska svårigheter särbehandlas. Elever med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning missgynnas ofta i skolan, men det gör också elever med andra funktionsnedsättningar.

Ett annat problem med att specifikt ange elever med neuropsykiatriska svårigheter är att det inte ingår i lärares uppdrag att identifiera och dokumentera sådana svårigheter. Om en elev har svårigheter som får konsekvenser för elevens lärande angår det den pedagogiska verksamheten oberoende av vad som är orsaken till svårigheterna.

Problem ska inte som utgångspunkt förläggas till eleven, utan svårigheter uppstår ofta i mötet med lärmiljön. Ett främjande och förebyggande arbete för att skapa tillgängliga lärmiljöer måste därför vara utgångspunkten. Specialpedagogiska skolmyndigheten vill motverka att framtida lärare riskerar att uppfatta behov av specialpedagogiska insatser som något som ensidigt uppstår hos en individ i form av en diagnos, istället för hinder i lärmiljön i skolan.

Specialpedagogiska skolmyndigheten är tveksam till termen ”specialpedagogiska behov” då det handlar om behov av specialpedagogiska insatser eller behov av stöd så som det formuleras i skollagen och i ämnesbeskrivning av specialpedagogik. Specialpedagogiska skolmyndigheten är också tveksam till termen ”hantera specialpedagogiska behov”. Det kan uppfattas negativt att elever är något man hanterar. Det andas ett föråldrat kategoriskt och patologiskt perspektiv inom specialpedagogik där brister finns hos barnet och därmed blir det barnet som ska hanteras.

Specialpedagogiska skolmyndigheten vill uppmärksamma de allt fler kunskapsanomalier, kunskapsavvikelser, som uppkommit inom området neuropsykiatri. Detta gäller både i fråga om diagnosticering och kunskapsstöd till de professionella som i sin tur ska ge stöd till elever. Detta är också en av anledningarna till att Socialstyrelsen nu arbetar med att ta fram ett nytt kunskapsstöd.¹

Specialpedagogiska skolmyndigheten bedömer att förslaget att respektive lärosäte ska ansvara för utformning och innehåll kan riskera såväl likvärdighet som kvalitet i utbildningarna. Då det redan är stoffträngsel i lärarutbildningen, och inga mål plockas bort, ser Specialpedagogiska skolmyndigheten att det med förslagets nuvarande utformning finns en risk för att innehållet blir allt för tunt och att utbildningen enbart lyfter fram neuropsykiatriska svårigheter när det gäller behov av specialpedagogiska insatser.

¹ <https://www.kunskapsguiden.se/funktionshinder/kunskapsstod/lagesrapporter/Sidor/Behov-av-nationella-kunskapsstod-inom-området-neuropsykiatriska-funktionsnedsattningar-Behovs-och-problemanalys-avseende.aspx>

Förslag 7. Ett nytt examensmål införs i syfte att säkerställa kompetens om sex och samlevnad

Specialpedagogiska skolmyndigheten tillstyrker förslaget med följande kommentar.

Specialpedagogiska skolmyndighetens ungdomsnätverk med ungdomsorganisationer lyfter fram att elever med funktionsnedsättningar ofta upplever fördomar när sex och samlevnad tas upp i grundskolan på olika sätt. Mot denna bakgrund anser Specialpedagogiska skolmyndigheten att förslaget om ökad kompetens om sex och samlevnad i lärarutbildningarna även bör inkludera kunskap om normbrytande funktionalitet. Det behövs ett förtydligande som gör att studenten blir medveten vad som egentligen avses med identitet, sexualitet och samlevnad. Diskrimineringslagen², de jämställdhetspolitiska³ och folkhälsopolitiska⁴ målen kan bidra med förståelse för själva innebörden.

Specialpedagogiska skolmyndigheten föreslår att examensmålet som gäller för grundlärarexamen med inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 4–6, och som föreslås införas även för grundlärarexamen med inriktning mot arbete i fritidshem och med inriktning mot arbete i förskoleklass och grundskolans årskurs 1–3 samt ämneslärarexamen och yrkeslärarexamen, ska utformas så att det innebär *att visa förmåga att kommunicera och reflektera kring frågor som rör identitet, normer, sexualitet och samlevnad i förhållande till jämställdhet.*

Även här ser Specialpedagogiska skolmyndigheten en risk att förslaget att respektive lärosäte ska ansvara för utformning och innehåll kan leda till bristande likvärdighet och kvalitet i utbildningarna.

Sakkunniga i detta ärende har varit Lena Hammar, Emelie Cramér Wolrath, Lena Samuelsson, Pia-Lotta Sahlström, Lovisa Jacobsson, Linda Petersson, Tone Engen, Håkan Karlsson, Elisabeth Högberg, Eva Klubb Degsell, Lina Jerpö och Jenny Nilsson. Föredragande har varit Johanna Jadstrand.

² Svensk författningssamling (2008:567)

³ <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/jamstallldhet/mal-for-jamstallldhet/>

⁴ <https://www.regeringen.se/artiklar/2018/05/folkhalsopolitiken-ska-bli-mer-jamlik/>

För Specialpedagogiska skolmyndigheten

Fredrik

Malmberg

Elektroniskt

undertecknad av
Fredrik Malmberg

Datum: 2020.04.14
13:55:08 +02'00'

Fredrik Malmberg

Generaldirektör